

VWO GESCHIEDENIS

Verslag van de centrale CE-bespreking Geschiedenis - maandag 20 mei 2019 te Utrecht

Examen vwo geschiedenis 2019 tijdvak 1

Voorzitter: Geert van Besouw - Notulen: Greetje de Vries, Petra Nijst en Roel Pullens

- Voor de aanvullende specificaties bij een aantal kenmerkende aspecten, verwijzen wij u naar het examenprogramma en syllabus 2019 zie: <https://www.examenblad.nl/examen/geschiedenis-vwo-3/2019/vwo>

- Voor de uitleg over het beoordelen van de 'leg-uit' vragen, zie VAKSPECIFIEKE info 'info gs vwo ce 2017. Na openen klik op 'bijlage1' <https://www.examenblad.nl/publicatie/20160922/vk7ghqmbu46w-mededelingen-over-de/2017/vwo?regime=hfregts&horizon=vg41h1h6n8u0#par22>

NB. Dit verslag is niet bedoeld als aanvulling op het correctievoorschrift (CV) maar dient tot het bereiken van consensus, zodat eindeloze discussies tussen correctoren vermeden kunnen worden.

Deze opmerkingen zijn tot stand gekomen door de centrale bespreking van regionale verslagen. Het verslag van de landelijke CE-bespreking wordt in de nabespreking van het eindexamen door de havo-vwo commissie en vertegenwoordigers van CvTE en Cito in het najaar van 2019 meegenomen.

Algemene opmerkingen t.a.v. Examen VWO geschiedenis 2019 tijdvak 1 [maandag 13 mei 2019]	
Lengte	Goed
Niveau	Prima
Spreiding	Goed
Formulering vragen	Goed
Geschiktheid bronnen	Goed
Gebruik van de bronnen	Prima
Corrigeerbaarheid	Prima

Opmerkingen per vraag		
Nr.	Analyse van het correctieprobleem: Wat is het probleem met deze vraag en welk correctieadvies kan dit probleem oplossen? Mogelijke problemen: 1. redactie v.d. vraag onduidelijk (RV) / 2. redactie v.h. CV onduidelijk RC) / 3. Interpretatie v.d. bron discutabel (IB) / 4. punten-verdeling lastig (PV) / 5. vraag en antwoord sporen niet (VASN) / 6. ander probleem	Verduidelijkingen op het CV - Bij ' <i>kern van een juist antwoord</i> ': het antwoord moet in de kern overeenkomen met het CV. <u>Wat is de kern?</u> - Bij ' <i>voorbeeld van een juist antwoord</i> ': er zijn ook <u>andere juiste antwoorden</u> denkbaar. Welke bij voorbeeld?
1		
2	Om welke Germanen gaat het hier? RC. 1 ^e en 2 ^e antw. element zitten dicht op elkaar qua inhoud, waardoor antwoorden van leerlingen misschien onvollediger lijken dan ze zijn. <i>Ter info docent: Bron afkomstig uit 'Germanica': Tacitus waarschuwt Romeinen voor laksheid / niet alert zijn, want Germanen zijn roofzuchtig.</i>	CV geeft ruimte: het kan om Germanen binnen of buiten het rijk gaan. Leerlingen moeten verwijzen naar de bron en dit combineren met waarschuwing omtrent oorlogszucht van de Germanen met een correcte verwijzing naar de bron: 2p. Waarschuwing zonder brongebruik: max. 1p. Enkel de bron aangehaald: Op. CV volgen.
3	Tijdsverschil tussen bron en feodaal bestuur.	Er moet een <i>politieke verandering</i> worden genoemd en de continuïteit moet gebaseerd worden op de <i>gebruiken</i> . Lid 1: Val Romeinse Rijk niet goed. Leerlingen scoren tweede punt wanneer zij correct verwijzen naar de bron. CV volgen.
4	Cv: Is Kenmerkende Aspect 'kruistochten' een alternatief bij lid 2?	Kenmerkende Aspect 'kruistochten' is niet te koppelen aan de doop van Clovis en dus Op. Lid 1: Kenmerkende Aspect 'Verspreiding christendom': De propagandistische waarde van doop Clovis voor andere heidense vorsten gevolgd door verspreiding is ook mogelijk. Lid 2: Er moet worden ingegaan op het primaat. Bijvoorbeeld: het was de bisschop die Clovis doopte. Clausule: alleen bij een juiste combinatie kunnen twee punten worden toegekend. Bij onvolkomen formuleringen zoals: kenmerkend aspect en uitleg niet geheel juist geformuleerd, maar bedoeling antwoord wel juist dan kan 1 punt worden toegekend. Zie regels voor beoordeling hierboven bij 'leg-uit'-vragen.

5	RV: opkomst van handel en nijverheid <i>droegen bij</i> aan... de formulering 'droegen bij aan' levert ruis op.	CV volgen. Het gaat bij deze vraag niet om stedelijk gezag, maar specifiek over centraal gezag.
6	RV/RC. Gaat het om mens- of wereldbeelden? In de vraag wordt gevraagd naar verschillende wereldbeelden. CV is geformuleerd in 2 x een KA met uitleg. Uitgangspunt van de vraag: er is in de 16 ^e eeuw sprake van een wereldbeeld dat afwijkt af van het middeleeuwse wereldbeeld.	Lid 1: Kenmerkend Aspecten hoeven niet letterlijk genoemd te worden. Deze moeten wel passen bij het wereldbeeld/ mensbeeld uit die tijd. Lid 2: Ontdekkingsreizen, als in andere gebieden, andere volken, is alleen juist wanneer de leerling ingaat op de manier waarop de schrijver het volk beschrijft.
7	Besproken. Geen problemen.	CV volgen.
8	Vraag gaat over het beeld van Filips' beleid zoals dat heerste onder Nederlanders en zoals dat naar voren komt in de bron. CV gaat bij 2 ^e deel in op contrareformatie. Daarmee wordt het beeld genuanceerd. Leerlingen zien dit niet en beginnen over andere zaken.	CV volgen. Lid 2: Voor twee punten moeten leerlingen ingaan op de contrareformatie/ de hervorming van de katholieke kerk, na de situatie met Luther.
9	Besproken. Geen problemen.	CV volgen.
10	Lid 2: - de politieke verklaring – gaat vaak fout. Leerlingen moeten weten wat Coens functie / positie was en weten dat niet. Is hij bezig met versterken eigen positie of komt hij op voor belangen VOC / Republiek?	Lid 2: CV gaat uit van politieke belangen voor Batavia/ Republiek. - 'Hij heeft meer mensen nodig/ hij wil oorlogen voorkomen' koppelen aan voorstel Coen. Lid 3: Leerlingen moeten in hun antwoord een koppeling met VOC maken.
11	Moet genoemd worden wie de Schelde blokkeerde?	Bij lid 3: Schelde afsluiten is voldoende. Wanneer de leerlingen de afsluiting koppelen aan 'door de Spanjaarden' dan is dit fout en mag geen punt worden toegekend.

12	CV: Zijn er alternatieve antwoorden mogelijk met betrekking tot andere verlichtingsideeën?	Lid 2: kern moet gaan over: recht op verbeteren. CV volgen. In de bron wordt niet gesproken over mensenrechten, grondrechten, gelijkheid, vrijheid. Voor deze opties kunnen geen punten worden toegekend.
13	RC. Leerlingen noemen 3 ^e antwoordelement vaak niet expliciet, terwijl duidelijk is dat zij alles hebben begrepen.	Lid 2 en 3: Samenvoegen, mits er wordt ingegaan op de mening van Cruikshank, over de Six Acts, gekoppeld aan de negatieve aspecten van de Franse Revolutie.
14		
15	Zijn er meer gebeurtenissen mogelijk dan alleen 3 en 6?	Lid 1 en lid 2: Geen andere opties dan gebeurtenis 3 en 6. Andere koppelingen zijn speculatief, zo is verbannen geen vrijwillige keuze. Kern van het antwoord is Barère's voorkeur voor de constitutionele monarchie. CV volgen.
16	RV/IB. Lastig in verband met periodewisselingen: bron 19 ^e eeuw, dan Kenmerkend Aspect 20 ^e eeuw en Kenmerkend Aspect 19 ^e eeuw gevraagd. Leerlingen komen met Kenmerkende Aspecten's uit verkeerde tijdvakken. Uitleg leerling van 1 ^e en 2 ^e punt bijna nooit volledig: - leerlingen bespreken rol onderwijs in kolonie in het algemeen. - leerlingen noemen het aspect van de conservatieve kritiek niet CV lid 1, 2 ^e deel: onrust / kritiek van de conservatieven. Hoe moet de slash worden geïnterpreteerd? Is alleen 'onrust' als gevolg van scholing hier voldoende?	Vraag gaat over onderwijs. Alleen Kenmerkend Aspect noemen is niet voldoende. Er worden ook verklaringen gevraagd. CV volgen. Vraag gaat over onderwijs. Bij lid 1: Kenmerkend aspect: 'Verzet tegen westers imperialisme' is hier goed -Scholing van meisjes veroorzaakt onrust -Scholing van meisjes veroorzaakt kritiek bij de conservatieven Bij lid 2: Gelijke rechten/ emancipatie door onderwijs waardoor dit hun rechten of kansen kan verbeteren/in verband brengen met een politiek-maatschappelijke verandering: meer kansen/ rechten voor meisjes.

17	Hoe de rol van Bismarck omschrijven? CV: Kan 'Alliantiepolitiek' bij lid 2? CV: Kan het antwoord zich beperken tot een beschrijving van de situatie in Europa?	Lid 1: Bismarck's rol is bemiddelend maar hij heeft wel een agenda: wil rust in Europa bewaren. Lid 2: Alliantiepolitiek noemen bij de verklaring is goed. Hij heeft machtige landen aan de grenzen van zijn land, hij zoekt de balans. In het antwoord Lid 1 of lid 2 moet in gegaan worden op kolonies/verdeling van Afrika.
18	Leerlingen lezen over het jaartal 1917 heen en gaan er vaak vanuit dat Wereldoorlog I al is afgelopen/ Duitsland is verslagen / de vredesbepalingen van Versailles leiden tot de problemen in Duitsland.	De antwoorden moeten betrekking hebben op 1917. CV volgen.
19	RC. Leveren antwoorden in de trant van: 'Sinds 1917 staan communisme en kapitalisme tegenover elkaar', zonder verdere toelichting, punten op? RC. Is de tegenstelling zoals geschetst in het CV wel een tegenstelling?	Er wordt een redenering gevraagd. Leerlingen moeten duidelijk maken dat er een tegenstelling is tussen beide ideologieën. Communisme ten opzichte van kapitalisme.
20	Het gaat om de NSDAP-partijkrant, die is per definitie niet betrouwbaar.	CV volgen.
21	RC. Lay-out CV: slashes in het antwoord maken het antwoord lastiger te interpreteren. Bij lid 2 zou deel 1a aan deel 2a gekoppeld moeten worden en 1b aan 2b.	Lid 1: CV volgen. Lid 2: leerlingen moeten uitleggen met welk argument de koersverandering, te weten Sovjet-Unie wordt bondgenoot, wordt ondersteund. CV interpreteren als: - bondgenootschap noodzakelijk – vanwege gevolgen appeasement - geen grote verandering – vanwege bondgenootschap in Wereldoorlog I
22	CV: Lid 1 kan gesplitst worden en dan heb je al twee verklaringen voor toenemend nationalisme: - toenemend zelfbewustzijn Indonesische bevolking. - samenwerken van verschillende Indonesische volkeren. Zijn dit dan twee verschillende verklaringen of liggen ze te veel in elkaars verlengde? - Het gaat om scholieren. Kan 'scholing' ook dienen als verklaring?	Er moeten twee <i>verschillende</i> voorbeelden worden gegeven vanuit de bron die het succes van de onafhankelijkheidsbeweging <i>verklaren</i> . Leerlingen moeten een verklaring noteren gebaseerd op - de Nederlandse kant - de Indonesische kant CV volgen.

23	<p>RC. Lid 1: Moeten antwoorden per se over 'containmentpolitiek' gaan?</p> <p>RC .Lid 2 en 3: - De vraag of West-Berlijn wel of niet bedreigd wordt, geeft ook continuïteit van de buitenlandse politiek weer. - Kan 'vermijden van een militair conflict met de SU' ook?</p>	<p>Lid 1: Kern: Expansie communisme voorkomen / eigen invloedssfeer beschermen/ Trumandoctrine.</p> <p>Lid 2 en lid 3: Er wordt gevraagd naar continuïteit en verschil in aanpak inzake Amerikaanse buitenlandse politiek.</p>
24		<p>Leerlingen hoeven hier geen Kenmerkende Aspecten te noemen. Omschrijving is voldoende.</p>
25	<p>RC. Lid 1: Bij economische wederopbouw gebruiken leerlingen ook 'vrede en stabiliteit' als doel. Alleen 'wederopbouw' en 'uitbreiden communisme tegengaan' is een wat beperkte invulling van bedoelingen Marshallplan.</p> <p>RC. Lid 2: Kan alleen situatie Eritrea worden gebruikt, of zijn de problemen in de buurlanden met alle gevolgen van dien ook bruikbaar?</p>	<p>Andere redeneringen zijn mogelijk mits: CV volgen.</p> <p>Lid 1: Economie: geld vragen om economie op te bouwen.</p> <p>Lid 2: Politiek: geld om communisme te stoppen. Leerlingen moeten aantonen dat de Russen actief zijn in Afrika. Hiervoor moeten zij een letterlijke verwijzing naar de bron toevoegen.</p>
26		<p>CV volgen.</p>